

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-340-86>

УДК 338.48:656.07+ 711.4:502.131.1

СТЕГНЕЙ Маріанна

Мукачівський державний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4688-6447>**НОДЬ Оршоа**

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

<https://orcid.org/0000-0002-1048-776X>**ПЕТРИЧКО Марія**

Мукачівський державний університет

<https://orcid.org/0000-0001-7677-6516>**БЕРГХАУЕР Олександр**

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

<https://orcid.org/0000-0002-3832-2692>**ОКСИМЧУК Сергій**

АБ "УКРГАЗБАНК"

<https://orcid.org/0009-0009-7916-2996>

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД ІЗ ВРАХУВАННЯМ ТУРИСТИЧНО ЛОГІСТИЧНОЇ- ІНФРАСТРУКТУРИ

Досліджено особливості формування моделей сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. На прикладі Закарпатської області доведено, що туризм є важливою складовою економічного, соціального та екологічного розвитку місцевих громад. Проаналізовано стан та проблеми туристично-логістичної інфраструктури в Закарпатській області. Систематизовано сутність, переваги та проблеми формування моделей туристично-логістичного забезпечення (інноваційна, інтегрована, поляризована, децентралізована) у контексті їх впливу на сталий розвиток територій і громад. Зважаючи на туристичний потенціал та ресурси Закарпатської області запропоновано інтегровану модель туристично-логістичної інфраструктури з елементами інноваційної та диверсифікованої, що сприятиме рівномірному розвитку регіону, зменшенню навантаження на популярні місця, розширить доступ до віддалених і гірських районів та покращенню якості обслуговування туристів.

Ключові слова: територіальні громади, модель сталого розвитку територіальних громад, туризм, туристично-логістична інфраструктура, моделі організації туристично-логістичного забезпечення.

STEHNEI Marianna

Mukachevo State University

NOD Orshoia

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

PETRICHKO Maria

Mukachevo State University

BERGHAUER Sándor

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

OKSYMCHUK Serhii

UKRGASBANK

FORMATION OF SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT MODELS CONSIDERING TOURIST LOGISTICS INFRASTRUCTURE

This article explores tourism and logistics infrastructure's essence, components, and role in forming and implementing sustainable development models for territorial communities. The subject of the study is transport and logistics infrastructure and models of its organization in the context of ensuring the sustainable development of communities. The object of the study is the tourism and logistics infrastructure and territorial communities of the Zakarpattia region. The study examines the specifics of forming sustainable development models for territorial communities in the context of decentralization. Using the example of the Zakarpattia region, it has been determined that tourism is a crucial component of local communities' economic, social, and environmental development. The current state and challenges of tourism and logistics infrastructure in the Zakarpattia region have been analyzed. The essence, advantages, and challenges of forming tourism and logistics support models (innovative, integrated, polarized, decentralized) have been systematized in the context of their impact on the sustainable development of territories and communities. Considering the tourism potential and resources of the Zakarpattia region, an integrated model of tourism and logistics infrastructure with elements of innovation and diversification has been proposed. This model will contribute to the balanced development of the region, reduce the burden on popular destinations, expand access to remote and mountainous areas, and improve the quality of tourist services. It has been proven that a well-developed tourism and logistics infrastructure will foster sustainable community development through economic growth, social progress, and environmental security by attracting investments, creating jobs, and implementing green technologies.

Keywords: territorial communities, sustainable development model of territorial communities, tourism, tourism and logistics infrastructure, models of tourism and logistics organization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Децентралізація влади, що отримала масштабний розвиток в останні роки, забезпечує органам місцевого самоврядування більшість повноважень у керуванні громадами. Цей процес передбачає перехід до нового рівня відповідальності місцевої влади, яка бере на себе повну відповідальність за процеси та результати управління в укрупнених територіальних громадах, зокрема їх економічний, соціальний розвиток та забезпечення екологічної безпеки. Однією з важливих складових цього процесу є розвиток туризму як одного з основних драйверів сталого розвитку для багатьох територіальних громад.

Туризм, за умови його грамотного управління, здатен стати потужним інструментом не лише для економічного зростання, але й для збереження природної спадщини, культурних традицій і забезпечення зайнятості місцевих жителів, що є важливими аспектами сталого розвитку. Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури є надзвичайно актуальним фактором для стимулювання розвитку туризму в територіальних громадах, оскільки сучасні та ефективні транспортні шляхи забезпечують легкий доступ до регіону для туристів, що сприяє активізації як внутрішнього, так і міжнародного туризму, та має значний позитивний вплив на формування і реалізацію моделей сталого розвитку громад.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Сутність, особливості та проблеми формування і реалізації моделей сталого розвитку громад досліджуються багатьма вітчизняними науковцями, державними установами та громадськими організаціями, серед яких: Дерун Т., Кочерга О., Зінчук Т., Абрамова І., Паньків Н. Є. Та інші. Проблеми розвитку туристично-логістичної інфраструктури та формування оптимальних транспортних моделей транспортно-логістичного забезпечення територій розглядаються у працях: Лендел О., Чжан Г., Дай Л., Їнь С., Лен Л., Чень Х., Уаріті О., Джебран Е., Сущенко Р., Запара Ю., Сасенко В., Костюшко В., Литвиненко Л.

Водночас, роль туристично-логістичної інфраструктури та моделі її організації у контексті впливу на забезпечення сталого розвитку громад наразі досліджені не достатньо та потребують подальшого вивчення для ефективної інтеграції з моделями розвитку територіальних громад та забезпечення синергетичного розвитку територій.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою написання статті є дослідження сутності, складових та ролі туристично-логістичної інфраструктури у формуванні і реалізації моделей сталого розвитку територіальних громад.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Формування моделі сталого розвитку громад спрямовано на найбільш раціональне використання наявного економічного, соціального та природно-ресурсного потенціалу, що забезпечує збалансований розвиток територій.

В Україні при визначенні Цілей сталого розвитку, відповідних завдань і показників на довгострокову перспективу важливо враховувати глобальні тенденції, принципи сталого розвитку та суспільне бачення майбутнього. Світовий досвід демонструє, що успішний суспільний розвиток значною мірою залежить від збереження балансу між економічним зростанням, конкурентоспроможністю бізнесу, екологічною безпекою та скороченням соціальної нерівності [1].

Пріоритетні завдання для досягнення Цілей сталого розвитку на рівні територіальних громад, які повинні бути ураховані при формуванні їх моделей сталого розвитку включають:

- адаптацію стратегічних документів соціально-економічного розвитку (галузевих стратегій, стратегій розвитку областей, міст та ОТГ) відповідно до ЦСР України;
- визначення чітких та вимірюваних показників досягнення цілей і завдань у межах реалізації таких стратегій згідно з індикаторами ЦСР України;
- забезпечення інклюзивного підходу – активне залучення приватного бізнесу, громадськості та міжнародних партнерів до реалізації ЦСР;
- розвиток ефективного управління територіями, підвищення інституційної спроможності органів публічної влади та бізнесу, а також підвищення рівня обізнаності суспільства щодо цих питань.

Погоджуємося думкою Зінчука Т. та Абрамової І., що територіальна громада не є статичною структурою, а навпаки – постійно розвивається, шукаючи баланс між різними сферами життя. Вона виконує низку функцій, які сприяють досягненню запланованих результатів. Концептуалізація основних принципів сталого розвитку за допомогою декомпозиційної моделі дала змогу визначити функціональні аспекти, окреслити цілі та завдання на шляху до сталого розвитку громад. Обґрунтовано, що ключовими пріоритетами для територіальних громад є досягнення Цілей сталого розвитку, зокрема екологічно відповідальне споживання і виробництво, розвиток промисловості та інфраструктури, ефективна система охорони здоров'я та якісна освіта [2]. Отже, територіальні громади мають можливість вибору найбільш оптимальної моделі розвитку із урахуванням наявних ресурсів та конкурентних переваг території.

Туристичний потенціал є важливим елементом економічного потенціалу більшості територіальних громад та створює додаткові переваги для території, що поряд з іншими складовими дозволяє отримувати додаткові фінансові ресурси до бюджету громад, сприяє росту зайнятості населення в сфері туризму та супутніх галузей, а саме готельного та ресторанного бізнесу, транспорту тощо а також впливає на формування позитивного іміджу громади.

З іншої сторони, як підкреслюють науковці Божко Д. та Зайцева М., місцеві громади відіграють ключову роль у розвитку туризму, оскільки без їх підтримки підприємствам туристичної індустрії важко забезпечити стійкість. Крім того, громада має значний вплив на формування туристичного напрямку. Успіх бізнесу в цій сфері залежить не лише від наявності визначних пам'яток і послуг, а й від місцевих жителів та їхньої гостинності. Попит зазвичай зосереджується у містах та регіонах із багатою історією, унікальною культурною спадщиною та розвинутою інфраструктурою, що приносить економічну вигоду приймаючим громадам і сприяє популяризації міста чи території [3]. Отже, розвиток туризму потребує постійних інвестицій та фінансової підтримки.

Метою розроблення стратегії сталого розвитку туризму об'єднаних територіальних громад є потреба істотного покращення умов та якості життя населення, забезпечення сприятливих умов для діяльності теперішнього та майбутніх поколінь і припинення руйнування навколишнього природного середовища шляхом імплементації нової моделі економічного зростання, що базується на засадах сталого розвитку[4].

У контексті моделі сталого розвитку територіальних громад наявність розвинутої туристично-логістичної інфраструктури регіону сприятиме досягненню цілей сталого розвитку громад, серед яких: економічний розвиток (додаткові надходження до місцевих бюджетів від туристичного бізнесу, інвестиції у місцевий розвиток та супутні туристичним послуги), соціального розвитку (зростання доходів мешканців громад, розвиток сфери послуг та інфраструктури, можливості для працевлаштування) та екологічна безпека за умови впровадження «зелених» технологій в транспорті та інших сферах діяльності.

Закарпатська область має вигідне транспортно-географічне розташування, що в поєднанні з багатим рекреаційним, природним, історичним та соціокультурним потенціалом сприяло формуванню туристичного комплексу національного та міжнародного рівня. Ключовим чинником розвитку туризму в регіоні є інфраструктура, яка відіграє важливу роль у структурі регіонального туристичного ринку. Саме розвинена інфраструктура забезпечує популярність основних туристичних напрямів Закарпаття, зокрема санаторно-курортного, гірськолижного, гастрономічного, екотуризму, спортивного та пригодницького, сільського зеленого, релігійного та подієвого туризму.

Туризм відіграє важливу роль у розвитку територіальних громад Закарпаття. Про свідчить зокрема той факт, що за даними Головного управління ДПС в Закарпатській області, питома вага туристичного збору у загальних надходженнях місцевих бюджетів складає від 1,4 до 7,8%, а загальні податки, що генеруються підприємствами туристичної індустрії громад в деяких випадках складають від 8 до 12% бюджетних надходжень (рис. 1).

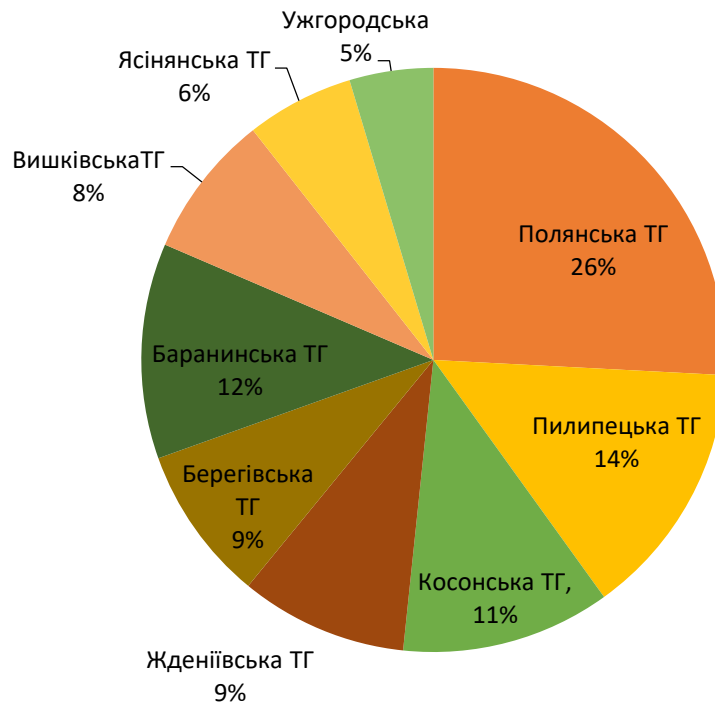

Рис. 3. Питома вага туристичного збору у джерелах надходжень бюджетів окремих територіальних громад Закарпатської області

Джерело: [5].

Розвиток транспорту та транспортної інфраструктури залишається одним із головних чинників, що обмежують ефективне використання туристичного потенціалу Закарпаття. Це підтверджують як низькі показники транспортної інфраструктури порівняно із середніми значеннями по Україні, так і відгуки туристів. Хоча область займає четверте місце за щільністю залізничних колій, що забезпечує значний пасажиропотік залізничним транспортом, це не вирішує проблему транспортної доступності. Через значне розпорощення туристичних атракцій по території області необхідне якісне транспортне сполучення, особливо у гірських районах.

Основні проблеми транспортної інфраструктури Закарпаття на думку Лендсела О. включають:

- Розширення пропускної спроможності та покращення якості дорожнього покриття, а також забезпечення кращої автомобільної доступності до окремих туристичних локацій.
- Технологічний розвиток усіх видів транспорту та транспортних систем з акцентом на підвищення безпеки, екологічності та комфорту.
- Створення сучасної придорожньої інфраструктури, включно з зонами відпочинку для водіїв і пасажирів (кемпінги, туристичні бази, готелі, мотелі, автозаправні станції, станції технічного обслуговування тощо), а також інформаційних систем для туристів і водіїв.
- Покращення стану та облаштування залізничних і автобусних станцій, зупинок, розширення спектра інформаційних та супутніх послуг, включаючи прокат автомобілів.
- Розвиток авіасполучення та річкового транспорту, що мають значний потенціал за умови державної підтримки та залучення інвестицій. Зокрема, Міжнародний аеропорт «Ужгород» потребує вирішення питання використання повітряного простору Словаччини, а також модернізації аеровокзалу, вантажного терміналу та інших об'єктів інфраструктури [6].

Вирішення цих питань сприятиме покращенню транспортної доступності регіону та його туристичної привабливості. Важливим є також формування ефективних моделей розвитку туристично-логістичної інфраструктури, що потребує удосконалення просторово-функціонального планування на рівні регіону або територій. Дослідження зарубіжного досвіду щодо організації транспортно-логістичної інфраструктури територій дозволили виділити наступні основні моделі транспортно-логістичного забезпечення громад і територій, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Моделі туристично-логістичного забезпечення громад і територій в умовах сталого розвитку

Назва моделі, її сутність	Переваги впровадження	Виклики реалізації в умовах України
1. Інноваційна модель сталого розвитку транспорту Орієнтована на екологічно чисті види транспорту та цифровізацію логістичних процесів.	Запровадження сталого транспорту в Україні сприятиме зниженню викидів CO ₂ , енергоефективності, розвитку міської мобільності та інтеграції у європейську транспортну систему.	Висока вартість інфраструктурних змін, недостатнє фінансування, відсутність належної законодавчої бази та опір з боку традиційних транспортних операторів.
2. Інтегрована модель туристично-логістичного розвитку Передбачає комплексне поєднання різних видів транспорту, цифрових технологій та інфраструктурних рішень для забезпечення ефективного перевезення пасажирів і вантажів.	Впровадження такої моделі сприятиме оптимізації логістичних процесів, зменшенню витрат, підвищенню швидкості перевезень та покращенню екологічної ситуації.	Застаріла транспортна інфраструктура, нестача інвестицій, недосконалість законодавчої бази та низький рівень цифровізації галузі.
3. Поляризована модель розвитку туристично-логістичної інфраструктури Передбачає концентрацію ресурсів і інвестицій у ключових туристичних центрах з поступовим розширенням впливу на прилеглі території.	Такий підхід дозволяє ефективно використовувати ресурси, створювати туристичні кластери, залучати інвестиції та прискорювати розвиток регіонів із високим туристичним потенціалом.	Нерівномірний розвиток територій, ризик занедбаності периферійних регіонів, можливе перенасичення туристичних центрів та необхідність значних інвестицій у транспортну доступність.
4. Децентралізована модель туристично-логістичної інфраструктури Передбачає рівномірний розвиток туристичних та логістичних об'єктів у різних регіонах, сприяючи збалансованому зростанню територій без надмірної концентрації в окремих центрах.	Забезпечує рівномірний розвиток регіонів, зменшує перевантаження популярних туристичних місць, покращує транспортну доступність та стимулює місцеву економіку.	Вимагає значних інвестицій у розвиток інфраструктури по всій країні, потребує ефективної координації між регіонами та може зіткнутися з нестачею туристичних потоків у менш відомих місцях.

Джерело: сформовано авторами за: [7, 8]

Зважаючи на високий рівень насиченості Закарпатської області туристичними ресурсами і дестинаціями, на нашу думку, найбільш доцільним є формування інтегрованої системи туристично-логістичної інфраструктури з елементами децентралізованої та інноваційної, що сприятиме більш рівномірному розвитку регіону, зменшенню перевантаження популярних місць та підвищенню якості обслуговування туристів за рахунок новітніх технологій та покращення транспортної доступності.

Як підкреслюють науковці, удосконалення туристично-логістичного забезпечення територіальних громад передбачає інтеграцію ключових аспектів просторового планування для підвищення ефективності розвитку туристичної інфраструктури, яке включає: зонування територій для чіткої організації функціональних кластерів, моделювання транспортних коридорів для забезпечення зручного доступу до

туристичних об'єктів, а також інтеграцію туристичних об'єктів із транспортною мережею (аеропорти, залізничні та автобусні станції) [9].

Важливим елементом є впровадження сталих підходів до розвитку, що мінімізують вплив на навколишнє середовище, а також застосування інтелектуальних систем управління для моніторингу та оптимізації туристичних потоків, що сприяє комплексному розвитку територіальних громад та покращенню туристичного досвіду.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Формування моделі сталого розвитку громад спрямовано на найбільш раціональне використання наявного економічного, соціального та природно-ресурсного потенціалу, що забезпечує збалансований розвиток територій. Доведено, що туризм відіграє важливу роль у розвитку територіальних громад Закарпаття та інших регіонів України. Розвиток туристично-логістичної інфраструктури є ключовим фактором у контексті розвитку туризму територіальних громад. Наявність сучасних і ефективних транспортних шляхів забезпечує доступність регіону для туристів, сприяє розвитку внутрішнього і міжнародного туризму та позитивно впливає на економіку громади.

Інтегрований підхід до розвитку транспортно-логістичної інфраструктури Закарпатської області сприятиме економічному зростанню, залученню інвестицій, розвитку туризму та підвищенню рівня життя громадян. Вибір оптимальної моделі залежатиме від стратегічних пріоритетів регіону, наявного фінансування та рівня інтеграції у загальноукраїнську та європейську транспортні системи. Додатково, модернізація транспортної інфраструктури сприяє створенню нових робочих місць у транспортному секторі, розвитку місцевих підприємств, покращенню якості обслуговування туристів, що є важливою складовою сталого розвитку громади. Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук оптимальних шляхів поєднання моделей сталого розвитку громад та організації туристично-логістичної інфраструктури територій для забезпечення синергії.

Література

1. Дерун, Т. М., & Кочерга, О. П. (2021). Цілі сталого розвитку в системі стратегічного планування розвитку територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 4. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.4.34>
2. Зінчук, Т., & Абрамова, І. (2023). Концептуалізація сталості територіальних громад (на прикладі декомпозиційної моделі). *Економічні горизонти*, 4(26), 57–65. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(26\).2023.291790](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(26).2023.291790)
3. Божко, Л. Д., & Зайцева, М. М. (2021). Соціально-культурні та економічні засади міського туризму. *Культура України*, (72), 13–20. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.072.02>
4. Паньків, Н. Є. (2020). Соціально-екологічний підхід до розроблення стратегії сталого розвитку туризму територіальних громад. *Scientific Bulletin of UNFU*, 30(3), 71–76. <https://doi.org/10.36930/40300312>
5. Головне управління ДПС у Закарпатській області. (н.д.). *Новини ДПС у Закарпатській області*. URL: <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark>
6. Лендел, О. Д. (2020). Оцінка стану інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. [https://doi.org/10.31339/2313-8114-2020-1\(13\)-159-168](https://doi.org/10.31339/2313-8114-2020-1(13)-159-168)
7. Zhang, G., Dai, L., Yin, X., Leng, L., & Chen, H. (2023). Optimization of multipath cold-chain logistics network. *Soft Computing*, 27(23), 18041–18059.
8. Ouariti, O. Z., & Jebrane, E. M. (2020). The impact of transport infrastructure on tourism destination attractiveness: A case study of Marrakesh City, Morocco. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(2), 1–18. URL: https://www.researchgate.net/publication/339782528_The_impact_of_transport_infrastructure_on_tourism_destination_attractiveness_A_case_study_of_Marrakesh_City_Morocco
9. Sushchenko, R., Zapara, Y., Saienko, V., Kostyshko, V., Lytvynenko, L., & Pron, S. (2023). Urban transport, logistics, and tourism: review of a cutting-edge socially-oriented approach to industrial development. *Acta Scientiarum Polonorum Administratio Locorum*, 22(1), 101–111. <https://doi.org/10.31648/aspal.8069>
10. Іртішева, І. О., Стегней, М. І., Войт, Д. С., & Павленко, Г. М. (2019). Інституційне забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів в умовах децентралізації. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*, (3), 173–183.
11. Іртішева, І. О., Стегней, М. І., & Михайлов, М. С. (2018). Методичні підходи до оцінки рівня інноваційного розвитку регіону. *Економіка та суспільство: електронний науковий фаховий журнал*, (16), 586–593.

References

1. Derun, T. M., & Kocherha, O. P. (2021). Tsili staloho rozvytku v systemi stratehichnoho planuvannia rozvytku terytorialnykh hromad [Sustainable development goals in the system of strategic planning for the development of territorial communities]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 4. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.4.34>

2. Zinchuk, T., & Abramova, I. (2023). Kontseptualizatsiia stalosti terytorialnykh hromad (na prykladi dekompozytsiinoi modeli) [Conceptualization of sustainability of territorial communities (on the example of a decomposition model)]. *Ekonomichni horyzonty*, (4(26), 57–65. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(26\).2023.291790](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(26).2023.291790)
3. Bozhko, L. D., & Zaitseva, M. M. (2021). Sotsialno-kulturni ta ekonomichni zasady miskoho turyzmu [Socio-cultural and economic principles of urban tourism]. *Kultura Ukrainy*, (72), 13-20. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.072.02>
4. Pankiv, N. Ye. (2020). Sotsialno-ekolohichniy pidkhid do rozroblennia stratehii staloho rozvytku turyzmu terytorialnykh hromad [Socio-ecological approach to the development of a sustainable tourism strategy for territorial communities]. *Scientific Bulletin of UNFU*, 30(3), 71-76. <https://doi.org/10.36930/40300312>
5. Holovne upravlinnia DPS u Zakarpatskii oblasti [Main Directorate of the State Tax Service in Zakarpattia Oblast]. (n.d.). *Novyny DPS u Zakarpatskii oblasti* [News of the State Tax Service in Zakarpattia Oblast]. <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark>
6. Lendiel, O. D. (2020). Otsinka stanu infrastruktury rehionalnogo rynku turystychnykh posluh [Assessment of the state of infrastructure of the regional market of tourist services]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*. [https://doi.org/10.31339/2313-8114-2020-1\(13\)-159-168](https://doi.org/10.31339/2313-8114-2020-1(13)-159-168)
7. Zhang, G., Dai, L., Yin, X., Leng, L., & Chen, H. (2023). Optimization of multipath cold-chain logistics network. *Soft Computing*, 27(23), 18041-18059.
8. Ouariti, O. Z., & Jebrane, E. M. (2020). The impact of transport infrastructure on tourism destination attractiveness: A case study of Marrakesh City, Morocco. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(2), 1-18. https://www.researchgate.net/publication/339782528_The_impact_of_transport_infrastructure_on_tourism_destination_attractiveness_A_case_study_of_Marrakesh_City_Morocco
9. Sushchenko, R., Zapara, Y., Saienko, V., Kostushko, V., Lytvynenko, L., & Pron, S. (2023). Urban transport, logistics, and tourism: review of a cutting-edge socially-oriented approach to industrial development. *Acta Scientiarum Polonorum Administratio Locorum*, 22(1), 101-111. <https://doi.org/10.31648/aspa.8069>
10. Irtysheva, I. O., Stehnei, M. I., Voit, D. S., & Pavlenko, H. M. (2019). Instytutysiine zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv v umovakh detsentralizatsii [Institutional support of socio-economic development of regions in the conditions of decentralization]. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Seriya: Ekonomichni nauky*, 3, 173-183.
11. Irtysheva, I. O., Stehnei, M. I., & Mykhailov, M. S. (2018). Metodychni pidkhody do otsinky rivnia innovatsiinoho rozvytku rehionu [Methodical approaches to assessing the level of innovative development of the region]. *Ekonomika ta suspilstvo: elektronnyi naukovyi fakhovyi zhurnal*, 16, 586-593.